

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: V štiriinštirideseto leto! — Trpečemu slovenskemu učiteljstvu! — Protestni shod kranjskega učiteljstva. — Izjave. — Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic — je li potrebna ali ne? — Boj proti zahtevam pristojbino-odmerne urada v Ljubljani. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica upravníštva. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserat.

Upravni odbor naše „Zaveze“ je sklenil, da bo letošnja glavna skupščina o Blnkoštih v Postojni.

V štiriinštirideseto leto!

Leto težkega in hudega boja je za nami. Navdaja nas zavest, da smo v preteklem letu zvesto izvrševali nalogo, ki jo ima naš list. Neustrašeno smo se bojevali za ugled in pravice učiteljskega stanu in v tem boju se nismo ozirali na nobeno stran, zakaj pred oči nam je bila zgolj blaginja našega učiteljstva.

Vsi nam sovražni elementi so se tesno združili, da ogrene učiteljstvu življenje in mu otežkočijo delovanje. Vse napade na naše šolstvo in učiteljstvo smo neustrašeno in pogumno odbijali. Pri tem ostanemo tudi v letošnjem letu. Ni moči in ni čene, ki bi nas mogla odvrniti od tega zagotovila!

Živimo v dobi bojev! Neomajna načela in globoko prepričanje se bojujejo s slepim fanatizmom in umetno ucepljenim in vzgojenim sovraštvom do svobode in napredka! Vse svoje najboljše moči moramo posvetiti temu boju, da izvojujemo zmago pravici in poraz tiranstvu. Za ugled svojega stanu in šolstva, ki je bil baš v preteklem letu premnogokrat tako krvavo žaljen in teptan, moramo brez bojazni sukati orožje. Brez prestanka se moramo tudi nadalje bojevati, da priborimo našemu učiteljstvu tisto materijalno stališče, ki mu sodi po zakonitih določilih in katerega so mu voljni priznati tudi učiteljstvu prijazno naklonjeni in odločujoči faktorji.

Čuvali bomo čast šolstva in pazili, da ga ne bo nihče in nikoli izkoriščal v svoje sebične namene.

S svojega šolsko-politiškega stališča bomo presojali vse važnejše dogodke doma in drugod, o tem obveščali svoje naročnike, ter to, kar se nam bo zdelo dobro in koristno, obračali v prid domačemu šolstvu.

Svoj list smo dvignili do ugleda in veljave, saj nas danes upoštevajo vse naše političke stranke. Ker nismo samo žurnalisti, nego ker imamo tudi drugih opravkov dovolj, zato ne moremo sami zadostiti vsem zahtevam. Svoje somišljenike prosimo krepke in vztrajne podpore, točnih in jasnih poročil in informacij, zakaj samo s skupnim delom pridemo do velikih smotrov, ki smo si jih stavili.

Svoje somišljenike in somišljenice prosimo, da skrbе za razširjenje našega lista, da se tako naše zahteve popularizujejo in da zbudimo simpatije do šolstva in učiteljstva v najširših slojih. Storili smo že toliko, da je danes učiteljstvo faktor, ki je treba z njim računati. Po tem poti moramo hoditi, da pridemo do končne zmage!

Trpečemu slovenskemu učiteljstvu!

Na delfijskem templju se je blestel zlati napis: »Spoznavaj samega sebe!«

Ravnaje se po tem geslu, smo mnogo razmišljali o svojih razmerah, razpravljali in posvetovali smo se o njih. Mnogokje smo jih našli bolne. Često se nismo mogli načuditi, kako da jih nismo tekom dolgih let bolj spoznali, kako da ni slovensko učiteljstvo našlo niti volje niti moči jih ozdraviti! Strinjamo se v prepričanju, da so pač posamezniki spoznali gnilobo, sebi so sicer pomagali, a slabejše so pustili na cedilu, češ, ne hodimo po kostanj v žerjavico za — druge! Prazen strah in deloma krivi nazori so jih držali uklenjene doma! Strinjamo se tudi v prepričanju, da sta bili pomanjkljiva naša stanovska organizacija ter neprimerno tolmačenje šolskih zakonov krivi, da je bilo tako. Saj so celo mnogi funkcionarji šolskih oblastnij, ki so se s temi zadevami vendar pečali, često zaradi preplitvega in površnega tolmačenja zagazili s pota v krivične obsodbe. Naše šolske oblasti so žalibog prepogosto delale krivico učitelju ter ga storile pravim trpinom v poklicu!

»Pomoč po krivici preganjanim in zatiranim!« je naše novoletno geslo.

Pridite vsi, ki ste obteženi in trpite silo, ki vas preganjajo in zatirajo! Pridite k nam, trpeče sestre in bratje, mi čutimo v sebi voljo, pogum in moč, da vam pomagamo ter vam podamo pravna sredstva kot uspešno orožje v roke zoper krivice in birokratsko nasilstvo!

Za vas otvarjamo v »Učiteljskem Tovarišu« »Pisarno za občno zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer«, v kateri vam bomo zapisovali recepte po že naznanjenem načinu.

Plačujočim naročnikom »Uč. Tov.« bomo te recepte zapisovali brezplačno, če priložijo vsakemu vprašanju dve poštni znamki po 10 v., za dopisovanje med uredništvom in nami.

Vprašalci nenaročniki, oziroma neplačujoči naročniki (to so vsi, ki so si list naročili, a še ne plačali, oziroma ki ga dobivajo kot nagrado za sodelovanje) morajo nakazati hkrati uredništvu v Idriji (ne upravništvu v Ljubljani) za sleherno vprašanje po eno krono, kateri znesek se po odbitku poštne za omenjeno dopisovanje izroči »Zavezini« blagajnici v nadaljno upravo.

Na vprašanja, ki ne bodo ustrezala temu pogoju, se ne moremo ozirati.

Plameneča baklja tovariške zavednosti in prosvete naj razsvetli našo, v krivice zagrnjeno noč. V sveti jezi hočemo ob njenem svitu trebiti z železno rovnico in pometati z brezovo metlo bodeče trnje z vašega težavnega pota! Z nežno roko hočemo brisati z njega Vaše krvave kaplje mučeništva. Pot vaša bodi gladka! Če še ne more biti posuta s cvetjem, trnja ne sme biti na nji! Z ljubeznijo vam hočemo polagati blagodejni lek na vaše skeleče rane ter se z vami po bratski veseliti sladke tolažbe v novem letu!

Morebiti spoznajo po tem delu naše šolske oblasti v učiteljstvu vzvišeno alegorijo, držečo v desni plamenečo bakljo prosvete, a v levi zeleno oljkovo mladiko miru, človekoljubja in pravice, morebiti spoznajo v novem letu, da so nam često oteževali težavno pot našega poklica, trošeč nam nanj mesto zelenja in cvetja bodečega trnja!

Trpeče sestre, tužni bratje!

Tudi mi smo trpeli in še trpimo težo krivic. To trpljenje in bogate, zmagepolne izkušnje nas delajo duševno močne v toliki meri, da bomo premagali vse ovire, ter še vas podprli v vašem boju trpljenja! Vaša bol, naša boli! Vaš križ, naš križ! Vaša solza, naš vzdih! Zatorej pridite k nam, ki smo vaši s srcem in dušo!

Naj ne bo ne učiteljice ne učitelja, ki bi ne čital »Učiteljskega Tovariša«. Pod njegovim praporom se zmobilizujmo v močne čete, v pravo mogočno stanovsko vojsko za svoje pravice! Po njem vam bodo naša usta z visokim glasom propovedovala pravni evangelij ter povzdigala svarilni glas proti nekaterim krivičnim funkcionarjem naših šolskih oblasti, brez ozira na kronovine, koder deluje slovensko učiteljstvo.

Spoznavajmo samega sebe po »Učiteljskem Tovarišu«. To spoznavanje nas pomakne pred kristalnočisto ogledalo, da zazremo v njem trpečo, a vztajajočo alegorijo svojega stanu v pravi luči.

S pridobitvami in zmagami v srečno novo leto 1904!

Dohtar Jona, dohtar Rovan, dohtar Ribez, dohtar Tepka.

Protestni shod kranjskega učiteljstva.

V nobeni drugi pokrajini na Avstrijskem ni učiteljstvo, ta za kulturni in narodni napredek najvažnejši faktor, tako potiskano ob steno, nikjer se mu ne godi tako slabo kakor na Kranjskem. Gmotno stanje kranjskega učiteljstva je naravnost obupno. Zato je njega boj za izboljšanje materialnega položaja ne le razumljiv, ampak tudi popolnoma upravičen, in vsak pošten in dostojen človek mora spremljati ta stremljenje z iskrenimi simpatijami, to tembolj, ako se vpošteva, da se more učitelj posvetiti svojemu poklicu z veseljem, požrtvovalnostjo in vnemo le takrat, ako je gmotno dobro situiran. Klerikalci pa niso dostopni takšnemu naziranju. Njim je dobra šola deveta briga in zahtevajo samo, da se jim učiteljstvo hlapčevsko ukloni in opravlja kakor nekaj

cerkovniška opravila. Ker pa učiteljstvo neče po pasje ležati v prahu pred Šusteršičevo gardo, so mu odrekli vse pravice, in klerikalci so jeli ščuvati po svojih shodih nerazsodno ljudstvo naravnost na poboj učiteljev in na vojsko proti šoli. Med učiteljstvom je nastal zaradi tega vihar ogorčenja, in glasen izraz tega ogorčenja je bil protestni shod v »Mestnem domu« dne 27. pr. mes., ki ga je sklicalo »Deželno slov. učiteljsko društvo«.

Udeležba je bila naravnost ogromna; navzočih je bilo okolo 500 učiteljev, učiteljic in prijateljev šolstva, da je bila prostorna dvorana »Mestnega doma« natlačeno polna.

Otvoritev shoda.

Shodu je načeloval predsednik »Dež. slov. učiteljskega društva« g. Juraj Režek, ki je nagovoril zborovalce tako-le:

Slavni zbor!

Minilo je komaj dobrega pol leta, kar se je bilo v teh-le prostorih zbralo domalega vse kranjsko učiteljstvo. Prihтели smo bili takrat semkaj, da še enkrat — in to zadnjikrat! — javno in skupno povzdignemo svoj glas, ki naj ga vendar že enkrat čujejo oni faktorji, ki nam režejo borni naš kruh in ki imajo s tem usodo našo v svojih rokah.

Veselilo nas je takrat, ko smo videli v svoji sredi poleg zastopnikov visokega c. kr. deželnega šolskega sveta tudi mnogo zastopnikov vseh treh deželnozborskih strank. In naše veselje je bilo čedalje večje, ko smo čuli, v kako laskavih besedah ti ljudski zastopniki pripoznavajo odvažno naše delo in veliki naš trud, pripoznavajo, da smo za to svoje delo preslabo plačani, in obljubljali so nam, čimprej ugoditi opravičenim zahtevam kranjskega učiteljstva.

Po vsi pravici smo se torej nadejali, da se nam že ob prvem zasedanju visokega deželnega zbora pravično uredi naše plače. Toda kaj smo doživeli na svojo žalost? Videli smo, da so zastopniki ene deželnozborske stranke zastavljeno nam moško besedo svojo umaknili, na njeno mesto pa postavili nesrečno in za vso deželo pogubonosno obstrukcijo. (Sramotno!) In ni jim bilo še dovolj, da so nam izpred ust odgrizli košček kruha, ne, ampak šli so po deželi med preprosto ljudstvo, žalili in poniževali nas tam ter to dobro naše ljudstvo naravnost na poboj hujskali proti nam in naši šoli. (Ogorčenje.)

Ob takem postopanju mora zavreti kri vsakemu še tako mirnemu učitelju in učiteljici. Mi pa si svojega težko priborjenega ugleda, časti in poštenja svojega ne damo blatiti od nikogar, pa prav od nikogar, in naj se že piše za Petra ali Pavla, pa naj še tako oblastno pokoncu nosi ošabno svojo glavo. (Hrupno pritrdjevanje.)

Zaraditega se je zdelo odboru »Deželnega slovenskega učiteljskega društva« umestno in potrebno, sklicati današnji shod, da tukaj skupno in javno damo duška opravičenemu svojemu ogorčenju ter da protestujemo na ves glas proti tolikim žalitvam in takemu hujskanju proti nam in naši šoli. (Odobranje.)

Res, da je zaradi skrajšanih božičnih počitnic in zaradi slabega zimskega vremena sedaj skrajno neugoden čas za tak shod, ali vse to vas ni pridržalo doma, ampak odzvali ste se našemu pozivu v prav častnem in mnogobrojnem številu, kar kaže, da v nas še živo budi naša stanovska zavest.